

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਆਦਿ (ਸੋਢੀ, ਜ.)

ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3)(ii) 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

“4(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ੳ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ-

0 ਜ * * * * * * . * * ■ *

(ii) ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ 'ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਦੇਣਯੋਗ ਉਪਕਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ;

(iii) * * * * * * » ..

ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।'

(8) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

(9) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਬੀ.ਐੱਸ.ਜੀ

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਐਚ.ਆਰ.ਸੋਢੀ ਜੇ.

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, -ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1970 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 781

ਸਤੰਬਰ 29, 1970।

ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ V)—ਸੈਕਸ਼ਨ 115 ਆਰਡਰ 16, ਨਿਯਮ 19 ਅਤੇ ਆਰਡਰ 26, ਨਿਯਮ 4 - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ - ਕੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ-ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ - ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿਚ -ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ-ਕੀ ਝੂਠ ਹੈ।

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ (1973)1

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 26, ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਲ' ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਰਿਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਹ. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਕੋਡ ਦਾ ਆਰਡਰ 16, ਨਿਯਮ 19 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 200 ਮੀਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। (ਪਰਾ 1)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਪਾਅ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੋਧ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਫਾਈਨਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨ. ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅੰਤਰ- ਲੋਕਕਿਊਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਪਰਾ 1)।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪੀ ਚੰਦ, ਸਬ-ਜੱਜ II ਕਲਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 29 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੀ.ਐਸ.

AL ਬਾਹਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐੱਚ.ਆਰ.ਸੋਢੀ, ਜੇ.—(1) ਇਹ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਨਿਵਾਸੀ ਪੌਡੋਟ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪੂਰਵ-ਭਾਵਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਜੁੜੀਆਂ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਲ-ਡੀਡਾਂ ਅਧੀਨ ਵੇਚੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਸਲਾਂ ਦੇ ਵੈਂਡੀਜ਼ ਹਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਹਿਲ ਟਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਦੱਸਿਆ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਆਦਿ (ਸੋਢੀ, ਜ.) ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨੋਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਮਨ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ-ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰਠ (ਯੂ.ਪੀ.) ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੋਮਬੋਹਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਨੂੰ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ, ਜੋ 'ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ' ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕੇਸ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਬੂਤ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਓ-ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈਵਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਜਾਂ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰੋਜ਼ਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਅਭਿਆਸ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ

ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ , ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਮਨ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ , ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਕੋਰਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ 200 ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦਾ ਆਰਡਰ 26 ਨਿਯਮ 4 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

- “(1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ-
- (a) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ;
  - (b) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ; ਅਤੇ
  - (c) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (2) ਅਜਿਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- (3) ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਨੂੰ 'ਸ਼ੱਲ' ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਰਡਰ 16 ਨਿਯਮ 19 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 200 ਮੀਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। . ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਉਪਾਅ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਆਦਿ (ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.) ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਅੰਤਿਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੀ. ਜੇ. ਐਸ. ਜੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਸੀਜੀ ਸੂਰੀ ਜੇ.ਯੂ.

ਐਸਯੂਯੂ ਰਾਮ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ.

ਡਿਪਟੀ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਂਡ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਆਦਿ,-
ਜਵਾਬਦੇਹ।

1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 170.

ਸਤੰਬਰ 29, 1970।

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ (1914 ਦਾ I)- ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਅਤੇ 65— ਪੰਜਾਬ ਲਿਕਰ ਲੀ ਸੈਸ ਰੂਲਜ਼ (1956)- ਨਿਯਮ 37(33) (ii)- ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਨਾ— ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੀ—ਅਜਿਹੀ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ—ਕੀ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ—ਨਿਯਮ 37(33) (ii)- ਕੀ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 65।

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪੜਾਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਦੋ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ / ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ। ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮਾਂ (1956) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿਕਲਪ ਬਾਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੂੰ ਅਪਣਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 37(33) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਫਿਕਸਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ